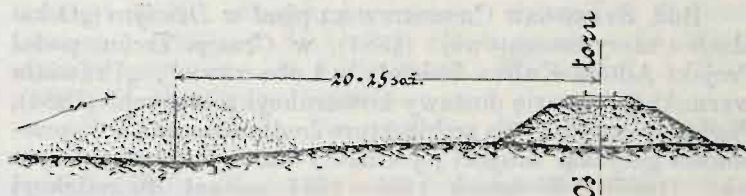

jających, ale od strony przeciwnej, gdyż pędzony wiatrem tuman piasku, spotykając na drodze przeszkodę w postaci osłony, gęstniał i przekształcał się w nieruchomą, trąbę powietrzną, o wysokości znacznie przewyższającą wysokość osłony, a prądy wiatru, nie spotykając przeszkody, unosiły z sobą ten zgęstniały kłębiący się piasek, przenosiły go poprzez niską osłonę, poza którą bezpośrednio opadał. A ponieważ przy odległości ustawienia osłon, proponowanej przez p. PALECKIEGO, cała ta masa piasku znalazła się na torze, przeto zaniechano dalszego stosowania propozycji p. PALECKIEGO i ustawiano znacznie wyższe osłony w odległości 20—25 saż. od toru.

Osłony dranicowe uznane zostały przez p. PALECKIEGO za nieprzydatne dla naszych piasków, wobec czego postanowiliśmy zaniechać ich ustawienia i w dalszym ciągu stosować tylko osłony szczelne, plecione z wikliny lub sitowia. Objazd p. PALECKIEGO odbył się w jesieni, więc nie można już było przygotować materyałów, gdyż przygotowywa się je zwykle po pierwszych przymrozkach. Dlatego przed zimą udało się otrzymać bardzo niewiele wikliny i sitowia, jednakże w ilości dostatecznej do wykonania różnych doświadczeń w rozmaitych miejscach. Wobec tego przed zimą udało mi się załedwie ogrodzić osłonami wykopy, miejsca zerowe, a także niewysokie nasypy, reszta zaś pozostała czasowo bez ochrony.

Należy zaznaczyć, że w piaskach podczas zimy niema wprawdzie zamieci śnieżnych, lecz bywają natomiast zadymki piasek, chociaż zwykle w znacznie mniejszym stopniu, gdyż wówczas piasek przesuwają się cieńszą warstwą.

Wskutek braku materyału na osłony, a także znacznego kosztu kopania przemarzłej ziemi, ogrodzenie linii podczas zimy prawie że nie było dokonywane, ale już tejże zimy stało się widocznem, że ustawione jeszcze jesienią niskie osłony

Rys. 5.

i blisko toru nie przynoszą żadnego pożytku. Natomiast wzdłuż osłon dranicowych ustawionych w odległości 20—25 saż. utworzyły się wydmy, które pod ochroną tychże osłon pozostały nieruchome i tym sposobem sama wydma stanowiła poniekąd szczelną osłonę, ochraniającą wybornie linię od dalszych zasp (rys. 5). Dzięki temu niebezpieczne poprzednio miejsca zostały zabezpieczone od zasypywania; nie należy się obawiać, że jeżeli osłony zostały zasypane, to nie przynoszą już one korzyści, przeciwnie, wtedy w dalszym ciągu wykonywują swą pracę i rzadko kiedy potrzeba je podwyższać.

[(C. d. n.)

PIŚMIENNICTWO TECHNICZNE POLSKIE.

I. Architektura.

(Ciąg dalszy do str. 371 w Nr 30 r. b.)

5. Ostatnie czasy (1875—1907). Lwów.

We Lwowie w 1871 r., z dawnej Akademii technicznej, powstała Politechnika, a w sześć lat później wychodzić zaczęła *Dźwignia*, organ Towarzystwa ukończonych techników, które było zawiązkiem dzisiejszego Towarzystwa Politechnicznego. Do redakcji należał JULIAN ZACHARJEWICZ (ur. 1837, zm. 1898 r.), twórca gmachu Politechniki¹⁾ i profesor architektury, który też przez długie lata zasilał *Dźwignię* i powstałe z niej później *Czasopismo Techniczne* swymi projektami, sprawozdaniami i recenzjami. Utalentowany budowniczy, w piśmie nie bez pewnej trudności wyrażał swe poglądy, prace jego wszakże były treściwe i jasne. Odczyt z 1877 r. „O architekturze” drukowany był w zbiorowym wydaniu²⁾. W r. 1879 pisał w *Dźwigni* „O poglądach J. Świecianowskiego na harmonię w architekturze”, nie odmawiając im zalet, pomimo „niedość wyczerpującego” przedstawienia. W tymże roku podał artykuł: „Budowa kościoła i klasztoru Sióstr Ś-go Franciszka we Lwowie”; za podstawę projektu służyły mu plany bud. KAROLA GREGORA. Dalej spotykamy w *Dźwigni*: „Szafa biblioteczna lwowskiej Szkoły politechnicznej” (1880), „Wykopalka w Załukwi nad Dniestrem” (fundamenty cerkwi Ś. Spasa), „Wycieczka do Załukwi, Halicza i na Kryłos” (1882). W *Czasop. Techn.* podał ZACHARJEWICZ: „Pogląd na pożar m. Stryja ze stanowiska technicznego” (1886), „Projekt zamku w Husiatynie” rysunki bez tekstu (1890), „Wiadomości o pracach architektonicznych w kraju” (1891), „O niedosłej restauracji bóżnicy na placu Rybim we Lwowie” (1896). W latach 1885—1888 wyszły we Lwowie cztery zeszyty wydawnictwa „Zabytki sztuki w Polsce”³⁾. Były to zdjęcia, wykonywane przez słuchaczy wydziału budownictwa Szkoły Politechnicznej, pod kierunkiem profesorów: JULIANA ZACHARJEWICZA i GUSTAWA BIZANZA, oraz adjunkta MICHAŁA KOWALCZUKA. Wychodziły w wielkich tablicach autografowanych z tekstem

opracowanym przez M. KOWALCZUKA. Wydawnictwo zyskało uznanie komisji konserwatorskich i zasiłek ze skarbu Państwa. Opisy zabytków architektonicznych na tak zwanym czarnym szlaku, wiodącym z Wołynia przez Żółkiew do Lwowa, zestawil ZACHARJEWICZ w artykule: „Wycieczka w powiat Sokalski” i zamieścił w *Tece konserwatorskiej* (1892). Jego projekt wykonany „Kasy oszczędności we Lwowie” podany był w *Architekcie* (1900).

Inż. PAWEŁ STWIERETNA, członek redakcji *Dźwigni* w pierwszych latach wydawnictwa, podał w *Czasop. Techn.* artykuł „O budownictwie w Bośni i Hercegowinie” (1888).

JULIUSZA HOCHBERGERA (ur. 1840, zm. 1905 r.) „Projekt budowy gmachu na Sejm i biura wydziału krajowego we Lwowie” podany był w *Dźwigni* w r. 1877. Dokończenie tego opisu, przez bud. ADOLFA MARKLA, pomieszczono w r. 1879. HOCHBERGER przyjmował udział w redakcji *Dźwigni* (1882) i *Czasop. Techn.* (1890—1893); w tem ostatniem podaną była jego „Szkoła ludowa im. Mickiewicza”, „Szkoła miejska ludowa im. Staszica”, oraz „Miejska strażnica pożarna” we Lwowie (1893).

Bud. ALFRED KAMIENOBRODZKI pisał w *Dźwigni* „O budowie gmachów c. k. Szkoły Politechnicznej we Lwowie” (1877), dokonanej przez ZACHARJEWICZA. W r. 1881 należał do redakcji *Dźwigni*, a w r. 1894 do redakcji *Czasop. Techn.* W tem ostatniem podał: „O magazynach zbożowych” (1887), „Projekt kościoła w Górnem” (1904), „Projekt kaplicy grobowej w Trembowli”, „Projekt konkursowy domu własnego dla Tow. Polit. we Lwowie” (1905), „Projekt domów mieszkalnych”, „Nowy budynek Sokoła-Macierzy we Lwowie” (1907 r.).

Dawny dyrektor budownictwa w Krakowie i Lwowie, MACIEJ MORACZEWSKI, brał udział w redakcji *Dźwigni* w roku 1882 i podał szczegółowy opis „Zamku krzyżackiego w Malborku”, ze starannymi zdjęciami odręcznymi. W *Czasop. Techn.* krakowskiem zamieszczał prace treści inżynierskiej: „Wodociągi w Krakowie. Kilka uwag gospodarczych” (1880), „Żelazna blacha falista i sposoby jej zastosowania”, „Droga żelazna konna (Tramwaj) w Krakowie”, a także podał projekt swój architektoniczny „Szkoła sztuk pięknych w Krakowie” (1881). W *Czasop. Techn.* lwowskiem, do którego redakcji należał w latach 1883—1884, podany był jego projekt „Dworu gościnnego w Szczawnicy” (1883), oraz streszczenie

¹⁾ Plany gmachu Politechniki lwowskiej podane były w *Allg. Bauzeitung*, zesz. 11 i 12 z r. 1881.

²⁾ Rodakowski Henryk, Hausner Otto, Zacharjewicz Julian. O sztuce: malarstwo, rzeźba, architektura. Lwów 1878, 89, str. 29, 58 i 29.

³⁾ Zesz. I, II, III. Lwów 1885, folio król. str. 2, nl. 1 i tabl. 9, nl. 2 i tabl. 8, nl. 2 i tabl. 7. O przesłaniu zesz. IV Komisji centr. konserwatorskiej ob. *Czasop. Techn.* 1888, str. 14.

odeczytu „Gdańsk i jego zabytki budowlane“ (1884); w *Architekcie* „Ugoda o budowę zamku w Kurniku“ (1906). W szeregu wydawnictw rolniczych z zapisu Pełłowskiego, pod zawiadywaniem Kasy Mianowskiego, wyszła książeczka MORACHEWSKIEGO „O budowie zagród włościańskich“¹⁾.

Bud. STANISŁAW CHOŁONIEWSKI pisał w *Dźwigni* „O kanałach z masy cementowej“ (1881), w *Czasop. Techn.* podał „Projekt Adolfa Kuhna kościoła w Lubaczowie“, „Prawidła i warunki dotyczące się dostawy konstrukcji żelaznych“ (1884), „Pogląd historyczny na architekturę średniowieczną a szczególności gotycką, zabytki jej u nas i nasze budowle w tym stylu“ (1885). W latach 1885–1887 należał do redakcji *Czasop. Techn.*

Profesor budownictwa w Politechnice GUSTAW BIZANZ był członkiem redakcji *Czasop. Techn.* (1889–1890). W r. 1888 podano streszczenie jego odczytu „O wadliwym murywanu“. W r. 1903 wyszło drugie wydanie autografowane jego kursu budownictwa²⁾.

Bud. WINCENTY RAWSKI, członek redakcji *Czasop. Techn.* (1890–1894) podał: „Projekt budynku na pomieszczenie biur c. k. dyrekcji ruchu kolei państwowych we Lwowie“ (1885), streszczenie odczytu „Sprawa budowy teatru miejskiego we Lwowie“ (1894), „Gmach Towarzystwa Sztuk Pięknych we Lwowie“ (1897). Projekt bud. RAWSKIEGO domu własnego dla Tow. Politechnicznego we Lwowie przyjęty został do wykonania na konkursie rozstrzygniętym i opisanym w *Czasop. Techn.* w r. 1905. Rysunki domu wykonanego podało *Czasop. Techn.* w r. 1907. W *Architekcie* spotykamy RAWSKIEGO „Projekt konkursowy na kościół S-jej Elżbiety we Lwowie“ (1903).

Inż. AUGUST SOŁTYŃSKI, czł. red. *Czasop. Techn.* w 1891 i 1900–1903 r., podał: „W sprawie wyboru miejsca pod budynki teatralny we Lwowie“ (1888), „O nowszym poglądzie na przewietrzanie i ogrzewanie pomieszczeń“ (1889), streszczenie odczytu „O wyborze miejsca pod budowę teatru lwowskiego“, „Stropy cementowe“ (1890), „Konstrukcja podłóg pod względem zdrowotnym“ (1891), „O tanich pomieszczeniach“ (1892). W *Przegl. Techn.* warszawskim pomieszczone były jego artykuły: „Wystawa higieniczno-lekarska i przyrodniczo-artystyczna we Lwowie 1888 r.“ (1888), „Bazalt krajowy“ (1893).

Inż. ROMANA ZAŁOZIECKIEGO, czł. red. *Czasop. Techn.* (1892) podane było streszczenie odczytu „O materiałach budowlanych na wystawie przemysłu budowlanego“ (1892).

Bud. KAZIMIERZ PIEKARSKI, asystent przy katedrze budownictwa, czł. red. *Czasop. Techn.* (1892–1893), podał jeszcze jako słuchacz Politechniki, wspólnie ze swym kolegą FRANCISZKIEM JELONKIEM „Szkic projektu na budowę muzeum przemysłowego“ (1890). Następnie zamieścił: „Projekt kościołka wiejskiego“ (1892), „Wrażenia z podróży do Włoch i Egiptu“ (1895), „Egipt, jego dzieje i architektura“, „Kairo i grobowce kalifów“, „O muzeum w Gizeh i wykopaliskach w Deir el Bohari“ (1896).

Docenta Politechniki bud. MICHAŁA KOWALCZUKA, członek redakcji *Czasop. Techn.* (1893–1896) podane były streszczenia dwóch odczytów: „O stosunkach budowlanych we Lwowie“, „O potrzebie utworzenia sekcji budownictwa w Łonie Tow. Politechnicznego“ (1893) oraz „Notatki z archeologii i historii sztuki“, obejmujące budowle miasta Biecha z 12-tu rysunkami w tekście (1901). Bud. KOWALCZUK, wykładając w Politechnice historię architektury, wydał dla użytku swych słuchaczy treściwe zestawienie: „Architektura w starożytnym Rzymie. Część I. Od najdawniejszych czasów aż do r. 14 po Chr.“ (Lwów 1891). Sumienna i bezpretensjonalna ta praca zdobyła sobie zasłużone uznanie³⁾. Wyszła także z jego wykładów w Politechnice „Historia architektury Egiptu“⁴⁾, wreszcie: „Szkic projektu ustawy budownictwa

dla Lwowa, wydany staraniem Stow. budowniczych, z polecenia Komisji wybranej do ułożenia projektu“⁵⁾.

Inż. WŁADYSŁAW SKWIERCZYŃSKI, czł. red. *Czasop. Techn.* (1895) pisał o „Wysokich kominach fabrycznych“ (1903). Zapowiedzianą była w r. 1892 jego „Analiza cen i zarazem podręcznik dla budowniczych“, której rękopis przeglądała i polecała Komisja Tow. Politechn. Nie spotkał się wszakże z wiadomością o wyjściu z druku tej książki.

TADEUSZ MÜNNICH (ur. 1861, zm. 1900 r.) budowniczy, profesor lwowskiej Szkoły Przemysłowej, należał do redakcji *Czasop. Techn.* w latach 1898–1900 i podał: „Kościół Sw. Jana Chrzciciela we Lwowie“ (1888), „O istocie grzyba“ (1889), „Szkoły przemysłowo-zawodowe na wystawie przemysłu budowlanego we Lwowie“ (1892/3), „Budowa szkół ludowych w Galicji“ (1898), „Adaptacje i przebudowy starych budynków mieszkalnych“, „Projekt cerkwi w Ryszkowej Woli“, „Projekt ołtarza w Żołyńi“, „Renesans w Polsce“, „Sylwetki z podróży“ (1899). W *Przegl. Techn.* warszawskim zamieszczone były jego artykuły: „Wystawa przemysłu budowlanego we Lwowie“ (1892), „Przemysł galicyjski na powszechnej wystawie krajowej we Lwowie“ (1894).

Bud. LUCYAN BÄCKER, czł. red. *Czasop. Techn.* (1900–1904) podał: „Budowa stropów ze stanowiska higieny“, „Fragmenty architektoniczne z wycieczki do Rzymu“ (1899), „Krajowy przemysł artystyczny na wystawie paryskiej“ (1900), „Konkurs na kościół Sw. Elżbiety we Lwowie“ (1903). W *Architekcie* zamieścił „Fragmenty architektoniczne z wycieczki do Viterbo“ (1903).

Obok wymienionych członków redakcji podawali prace treści architektonicznej następujący współpracownicy: MICHAŁ ZAJĄCZKOWSKI (ur. 1842, zm. 1900 r.), budowniczy m. Przemysła, podał w *Dźwigni*: „Uwagi dotyczące budowy kominów w domach mieszkalnych“ (1877), „Gorzelnia w Miżynku, pow. Przemyskim“ (1878), „O przewietrzaniu mieszkań i sposobach oznaczania stopnia zepsucia powietrza“ (1880). ZAJĄCZKOWSKI pisywał także do *Przegl. Techn.*, gdzie podał artykuły: „Przewietrzanie mieszkań i ich ogrzewanie ciepłem powietrzem“ (1878), „O grzybie drzewnym domowym, warunkach jego pojawiania się i sposobach tępienia“ (1879), „W kwestii przewietrzania mieszkań“ (1880). Jako budowniczy projektował i wykonał kilka większych budowli w Przemyslu i opracował projekt wodociągu dla tego miasta⁶⁾.

W *Dźwigni* podano jeszcze bud. BRONISŁAWA BAUERA „Projekt konkursowy na przytulisko starców w Anières, kantonie genewskim“ (1880) oraz artykuł: „O projekcie konkursowym na gmach gimnazjum realnego w Brodach, opracowanym przez architektów B. Bauera i J. Dolińskiego“ (1881); w *Czasop. Techn.* bud. JULIANA CYBULSKIEGO „Domy dla zarządu centralnego dóbr hr. Romana Potockiego“; prof. JÓZEFA JÄGERMANA „Głos w sprawie wyboru miejsca pod gmach nowego teatru we Lwowie“ (1890), streszczenie odczytów „O dworcu na placu Solskich“, „Projekt centralnego dworca we Lwowie“ (1896), docenta Politechniki przy katedrze budownictwa FRANCISZKA SKOWRONA streszczenie odczytu: „Ostrożności przy budowie więzień“ (1892), KAZIMIERZA CZARLIŃSKIEGO „W sprawie konkursów architektonicznych“, bud. KAROLA RUEBENBAUERA „Szkoła Św. Anny we Lwowie“ (1892), opis projektu nagrodzonego „Domu techników we Lwowie“ (1896/7).

Gdy w r. 1896 sędzony był konkurs na projekt teatru miejskiego we Lwowie, pierwszą nagrodę otrzymał dyrektor Szkoły Przemysłowej, ceniony architekt lwowski ZYGMUNT GORGOLEWSKI (ur. 1845, zm. 1903 r.). Projekt nagrodzony podany był wtedy w *Czasop. Techn.*, gdzie nadto w r. 1900 zamieszczono sprawozdanie z wycieczki członków oddziału lwowskiego Towarzystwa Politechnicznego do nowego teatru. Plany teatru podał również przy wspomnieniu pośmiertnym o Gorgolewskim SŁ. ODRZYWOLSKI w *Architekcie* (1904).

Od r. 1898 ukazują się w *Czasop. Techn.* prace znakomitego budowniczego lwowskiego, profesora rysunków po MARCONIM w Politechnice, wykładającego obecnie architektu-

¹⁾ Warszawa 1901, małe 8°, str. 130 z 21 rys.

²⁾ Budownictwo według wykładów prof. G. Bizanza, opracowane przez byłych słuchaczy Artura Kühnla, Tadeusza Obmińskiego i Mieczysława Teodorowicza, po raz wtóry wydali i uzupełnili Maryan Lenk i Konstantyn Chmielewski, słuchacze politechniki. Lwów 1903, 4°, pięć części, str. 104, 124, 88, 298, 120, figur w tekście 29, 161, 115, 773, 319.

³⁾ 8°, k. nl. 4, str. XX, 95, k. 2 z 20 drzewor. i 7 tabl. Recenzja inż. Franciszka Skowrona w *Czasop. Techn.* 1890, str. 181.

⁴⁾ Lwów 4°, 1 k. tyt., str. 95, 1 k.

⁵⁾ Lwów 1892, 8-a mała, str. 2 nl. i 67.

⁶⁾ Ob. Nekrolog w *Czasop. Techn.* 1900, str. 27.

re starochrześcijańską i średniowieczną, TEODORA TALOWSKIEGO. Podane były pod ogólnym tytułem „Projekty”: Sokoł w Jasle, Szczyt domu A. Piotrowskiego przy ul. Smoleńskiej, Fasada domu Kaz. Zalewskiego przy ul. Długiej w Krakowie; „Ozdobne okno w domu de Götza Okocimskiego w Krakowie”; „Kaplica grobowa w Kobylance” (1898). „Projekty”: obramienie okna, pałac w Dobrzechowie, dom pod Pająkiem w Krakowie, widok ul. Retoryka; „Kaplica grobowa w Chrzanowie”; „Kościół w Libiążu”; „Kościół w Krościenku”; „Plan willi p. Juliana Wange we Lwowie” (1899), „Projekty fasad”; „Wielki ołtarz w kościele Dobrzechowskim”; „Willa d-ra Miecz. Dębowskiego w Bochni” (1900), „Nowy kościół parafialny w Kamionce Strumiłowej” (1901), „Kaplica szkolna w Nowym Sączu”; „Kościół w Chorzeli”; „Kościół w Rudzie Guzowskiej”; „Przebudowa domu A. hr. Szeptyckiego w Łaszczyńcu”; „Przebudowa kościoła w Tłustem”, wreszcie pierwsza praca piśmiennicza bud. TALOWSKIEGO, prelekcja wstępna w Politechnice „Style u narodów czynnych”, t. j. takich narodów, które wyobrażały sobie swoich Bogów w idealnie odtworzonych postaciach ludzkich, a więc style: grecki i gotycki (1902), „Projekty grobowca hr. Reyów w Przecławiu”; „Projekt dworu hr. Colonnego Czosnowskiego w Oborach”; „Kościół w Lubzinie” (1903). „Kościół w Kaczyce”; „Projekt kościoła w Wadowicach górnych” (1904), „Kościół w Białoskórce”; „Projekt kościoła w Łaszkach”; „Projekt pałacu w Wysuczce” (1905), „Rozszerzenie kościoła parafialnego w Wyżnianach” (1906). W *Przegl. Techn.* podane były: „Dwa projekty konkursowe kościoła Św. Elżbiety we Lwowie” (1903).

Bud. TALOWSKI należał do redakcji *Architekta* (1901–1903) i zamieścił w tym czasopiśmie następujące swe prace: „Ossaryum”; „Obramowanie apsydy”; „Kaplica w Nowym Sączu”; „Szkoła w Okocimie”; „Brama kratowa”; „Willa d-ra Dębowskiego”; „Ex libris” (1900), „Kaplica cmentarna w Chrzanowie”; „Kazalnica dla kościoła w Suchej” (1901), „Ambona w Suchej” (1902), „Projekt konkursowy na kościół Św. Elżbiety we Lwowie”; „Przebudowa i rozszerzenie kościoła w Tłustem”; „Dwór w Oborach” (1903), „Kościół w Wadowicach górnych” (1904), „Kaplica w Zwierniku” (1905), „Dwór w Grodkowicach” (1906).

Katedrę architektury po ZACHARYEWICZU objął w Politechnice Lwowskiej bud. EDGAR KOVATS, poprzednio dyrektor szkoły snycerskiej w Zakopanem. O jego udziale w rozprawach nad budownictwem zakopiańskim będzie mowa niżej. W *Czasop. Techn.* podał: „Ołtarze w zakopiańskim kościele parafialnym. I. Ołtarz Św. Franciszka” (1900), „O zasadach architektury nowoczesnej”, wykład przy otwarciu roku szkolnego w Politechnice (1906). Wykład ten przedrukowany był w krakowskim *Architekcie* (1902). Prof. KOVATS stwierdza, „że następujące zasady będą miały wielki wpływ na rozwój sztuki budowania: poziomność klasycyzmu w liniach, tablicowe traktowanie płaszczyzn, jak największa prostota, wyraziste uwydatnianie konstrukcji i materiału w nowo powstających formach artystycznych”. Zapowiada w końcu, „że pełni szacunku dla przeszłości artystycznej, czerpać będziemy swobodę pomysłów z ducha naszego wieku i naszego narodu”. W *Architekcie* zamieścił jeszcze: „Pawilon polski na wystawie paryskiej” (1900), „Na ludowych motywach”; „Cerkiew O.O. Bazylianów w Żółkwi” (1901). Pod tytułem „Zakopane” wydał wzory snycerstwa, rzeźby i umeblowania w stylu zakopiańskim.

Profesora budownictwa utylitarnego w Politechnice JANA LEWIŃSKIEGO drukowany był w *Czasop. Techn.* wykład

wstępny „O budownictwie utylitarnem” (1902), oraz artykuł „Znaczenie rzutu poziomego w budownictwie utylitarnem i gospodarstwie społecznym” (1903).

Bud. TADEUSZ OBMIŃSKI podał w *Czasop. Techn.* „Kilka uwag o cerkwiach galicyjskich” (1902), „Projekty wiejskich kościołów”, wykład „O projektach na studnię ze statua Matki Boskiej” (1904), „Projekt konkursowy domu Tow. Politechnicznego” (1905); w *Architekcie* „Dom gminny dla Mikuliszyna” i wspólnie z inż. J. BOGUCKIM „Willa prof. J. Boguckiego dla Mikuliszyna” (1906).

Profesor Szkoły Przemysłowej bud. WŁADYSŁAW SĄDŁOWSKI zamieścił w *Architekcie*: „Kaplica cmentarna w Mysowie” (1903), „Nowy dworzec kolei państwowej we Lwowie” (1904).

Profesor Szkoły Przemysłowej FRYDERYK LACHNER pisał w *Czasop. Techn. krak.* „O kolorowej dekoracji fasad” (1896). W *Architekcie* podał „Wzór tapet” i „Obecny stan nauki rysunków” (1902). Oddzielnie wydał: „Ornament roślinny w sztuce społecznej zastosowanej do przemysłu”¹⁾, książkę objaśniającą przewrót w kompozycji ornamentu, który rozpoczął się w Anglii i w krótkim czasie opanował całą dzisiejszą sztukę zdobniczą.

Z prac podanych w *Czasop. Techn. lw.* pozostaje nam wymienić: JANA TARCAŁOWICZA streszczenie odczytów „Renesans w Polsce”; „Zabytki architektury Podola galicyjskiego” (1900/1); ALFREDA ZACHARJEWICZA „Rekonstrukcja lwowskiego ratusza” (1900), „Projekt konkursowy domu własnego dla Tow. Politechn. we Lwowie” (1905); ZYGMUNTA DOBROWOLSKIEGO „Domki w Zakopanem” (1900); STANISŁAWA RAŚNICKIEGO „Urządzenie jadalni na sposób zakopiański” (1900); inż. FERDYNANDA WSZETECZKI „Sanatorium dla chorych piersiowych w Zakopanem” (1900), zbudowane według projektu bud. WANDALINA BERINGERA; bud. WŁADYSŁAWA RAUSZA „Konkursowy projekt domu na rogu ul. Chmielnej i Zielnej w Warszawie” (1900); bud. WINCENTEGO DYLEWSKIEGO „Plany pod godłem Certamen (pierwsza nagroda) na dom dla Sztuki, Przemysłu i Handlu we Lwowie” (1902); inż. LUDWIKA FRÜAUF „Dom imienia Tadeusza Kościuszki we Lwowie” (1904); w *Architekcie* inż. GRZEGORZA PRZAŃSKIEGO „Seminarium nauczycielskie żeńskie we Lwowie” (1901), inż. JÓZEFA WYSOCKIEGO „Dom własny”, bud. WINCENTEGO DYLEWSKIEGO „Projekt konkursowy ratusza w Krakowie”, studentów Politechniki uczniów prof. KOVATSA, M. HEITZMANA i W. KLIMCZAKA „Kościół parafialny w Żółkwi” (1904), J. PIĄTKOWSKIEGO i M. MACIAŁKA oraz A. KAMIENOBRODZKIEGO i W. KLIMCZAKA „Projekty konkursowe Izby handl. i przem. we Lwowie” (1907).

Opisom dawnych zabytków sztuki w kraju poświęconą była, wydana w r. 1892 *Teka konserwatorska*²⁾. Wymienia no już podaną w tem wydawnictwie „Wycieczkę w powiat Sokalski” ZACHARJEWICZA. Inż. LUDWIK WIERZBIŃSKI, słynny autor „Wzorów przemysłu domowego włościan na Rusi”, opisywał w *Tece* „Zamek w Olecku”, a w *Sprawozdaniach* krak. „Bóznice w miasteczku Jabłonowie nad Prutem” (t. IV 1891); dr. M. CZOŁOWSKI podał w *Tece* artykuł „Dawne zamki i twierdze na Rusi Halickiej”, a FERDYNAND BOSTEL w *Sprawozdaniach* krak. „Przyczynek do dziejów restauracji katedry lwowskiej w XVIII w.” (t. VIII r. 1907).

(C. d. n.)

Feliks Kucharzewski.

¹⁾ Lwów 1900. Nakł. Tow. Politechn.

²⁾ *Teka konserwatorska*, rocznik Koła c. k. konserwatorów starożytnych pomników Galicji Wschodniej. Lwów 1892, 4° król., str. 1 nl., 165, 1 nl., z 1 tabl. i 80 rycinami i planami w tekście.

Glosaryusz metalograficzny.

Podał Stanisław Pilarski, inżynier.

(Ciąg dalszy do str. 356 w № 29 r. b.).

54) **Krzywa krzepnięcia.** Zestawienie wykresowe zbioru krzywych ochładzania szeregu stopów, składających się z dwóch lub więcej ciał, gdzie skład chemiczny stopów i temperatury krzepnięcia przedstawiają osie współrzędnych.

Badając zjawiska cieplne podczas stygnięcia oraz wewnętrzne zmiany cząsteczkowe stopów i przedstawiając wyniki badań wykresowo, otrzymujemy nie tylko wskazówki

jakościowe co do natury stopów, lecz również skład ilościowy tychże.

Rozpatrzmy krzywe krzepnięcia stopów składających się z dwóch ciał A i B.

I. Składniki (ciała A i B) nie tworzą żadnych związków chemicznych.

1) Obydwa składniki tworzą ciągły szereg roztworów